

FORMATION OF EASTERN SPIRITUALITY IN THE FAMILY

Mamirova Zamira Urakbayevna,

Teacher of the department of preschool education of GSU. Qushbaqova Umida Urishbayevna, Director of 13-
Preschool educational establishment in Sardoba

INTRODUCTION

O'zbekiston Respublikasining mustaqillikka erishishi jamiyat hayotining barcha sohalarida amalga oshirilayotgan poklanish, oila, oilaviy munosabatlar, oilada ma'naviy va jismoniy barkamol yosh avlodni tarbiyalash borasida ham jiddiy o'zgarishlar qilishni ta'qozo etdi. Jumladan: oilaning jamiyatdagi o'rni, oilaviy munosabatlarga bog'liq milliy an'analar, sermazmun milliy kadriyatlarining ildizlari ajdodlarimiz merosini o'rganish va ommalashtirish, milliy oilaviy tarbiyada umuminsoniy qadriyatlarining o'rni yuksaltirish va uning oilada uyg'unlashuvini ta'minlash, o'zbek oilasiga xos xususiyatlarni (mentalitetini) yaratish va keng targ'ib etish jamiyatning asosiy negizi hisoblanmish oilani istiqbol mafkurasiga mos shaklan va mazmunan shakllantirishning garovidir.

Har bir millatning ma'naviy boyligi milliy va umuminsoniy qadriyatlarining birligidan tashkil topadi. Ma'naviy meros utmishning yutug'i. Uni to'la, odilona egallash va rivojlantirish esa pozirgi avlodning vazifasidir. o'z madaniy merosini, qadriyatlarini bilmaslik yoki mensimaslik man qurtlikdir, Ularni boyitib, yuksak darajaga ko'tarishga intilmaslik esa millat va uning istiqbol uchun fojeadir. Ma'naviyati yuksak darajada rivojlangan insongina istiqbol, vatanimizning ulug' bir kelajagi uchun mehnat qilishga o'zida kuch va qudrat topa oladi.

Shaxs ma'naviyati dastlab oila sharoitida shakllanadi va jamiyat ma'naviyatini belgilovchi mezon sifatida namoyon bo'ladi. Shu boisdan, madaniy merosdan, bugungi kun qadriyatlaridan tug'ri foydalana olish, tarixdan to'g'ri xulosa chi qara bilish, o'z tarixiga va bugungi ahvoliga, madaniy merosi va ma'naviy qadriyatlariga, diniga va ahloq qiga, mavju siyosiy va huquqiy amaliyotiga, turmush tarziga tan qidiy ko'z bilan qaray olish – mustaqillikni mustahkamlashning muhim ma'naviy asosidir. Mana shu ma'naviy asos har bir ota-ona, oilaga kirib borsagina oila ma'naviyati qaror topishi tabiiydir. Aksincha bo'lsa esa oiladagi har bir yoshni jamiyatimizda bo'layotgan o'zgarishlarni noto'g'ri talqin etishga olib keladi.

O'zbek oilasida vatanga, xalqiga, oilasiga, istiqbolg'oyalarigasadoqatli, fidokor, mustaqilfikrlaydigan, dunyoqarashikeng, e'tiqodiyuksak, iqtidorli, tashabbuskor, mas'uliyatli, ma'naviyvajibmoniybarkamolavlodnivoyagayetkazishkelajagibuyuko'zbekistonninggullab-yashnashiuchungarovdir, Yuksak ma'naviyatga ega ota-ona oilaning mohiyati, qadri, burch, mas'uliyat, oilavazifalari, oiladabarkamolfarzandtarbiyasi, oilanimoddiyjihaddanta'minlash, uningosoyishtaliginislaqlashkabnvazifalarnianglabyetadivaungaamalqiladi.

Yuksakma'naviyatliota-onafarzandlariniinsonparvar, vatanparvar, axloqiyjihaddanpok, bilimli, kamtar, oliyjanobqilibtarbiyalaydi.

Ma'naviyatilm-fan, falsafa, ahloq, huquq, adabiyotvasan'at, xalqta'limi, ommaviy axborot vositalari, urf-odatlar, an'analar, din va boshqa ko'plab tarixiy amaliy va zamonaviy qadriyatlarining ta'sirida shakllanadi. Aynan shu qadriyatlar oilada ota-ona, katta yoshdagi oila a'zolari ta'sirida shakllanadi.

MAIN PART

O'zbek xalqi qadimdan oila ma'naviyatiga alohida e'tibor qaratgan. Bugungi kunda ma'naviy merosdan foydalanib, mustaqil respublikamiz talabiga javob beradigan yoshlarni tarbiyalash har bir oilaning muqaddas burchidir.

Bu oila tarixi, kasbi, urf-odatlari, urf-odatlari, tarbiyasi, jamiyat taraqqiyotidagi o'rni, noyob tarixi va oilada faxrlanish tuyg'ularini rivojlantirishdan boshlanadi. ota-onasi, oilasi va ajdodlar tarixi bilan faxrlanadi, millati, xalqi, tili, diini, madaniyatidag`ururlanishi, Uniavaylab -asrashi, dunyogako`z-ko`zqilishitabiiydir. Buning uchun oilada bolaning ongiga yoshlikdan boshlab «sen tarixi boy, ulug` millatning farzandisan», «sen ulug` mutafakkirlar, allomai-zamonlarni dunyoga keltirib, tarbiyalagan bobokalonlarning ajdodisan», «o`zbek xalqi boy ma`naviyatli, vatanga, xalqqa, sadoqatli xalq», «Bizning mamlakat dunyoda tabiati eng go`zal, boy diyor» kabi tushunchalarni singdirib bormoq lozim.

Davlatimiz rahbari aytganlaridek: "Hayotda yangi boshlayotgan har bir kishiga, ayniqsa yoshlarga, maqsadlariga erishish ularga bog`liqligini o`rgatish kerak. Xuddi shu narsa davlatimiz va xalqimiz ravnaq topishining asosiy shartidir». Shu boisdan ham yoshlar tarbiyasiga alohida e`tibor berish, ularni jamiyatimizning ijtimoiy, iqtisodiy va ma`naviy taraqqiyotida faol ishtirok etishlarini ta`minlash har bir oilaning, fu va nodavlat tashkilotlarining burch va vazifasi hisoblanadi.

Davlatimiz rahbari o`z nutqida yoshlar tarbiyasi, oilaviy tarbiya har kimning diqqat markazida, chunki XXI asrda O`zbekistonning buyuk kelajagini qurish uchun astoydil mehnat qilish bugungi farovonlik garovidir, dedi. Shuning uchun yoshlarni chu qur bilimli, yuksak madaniyatli, mehnatsevar va tashabbuskor shaxslar etib shakllantirish oilada hayot tajribasiga ega, turmushning achchiq-chuchugini qurgan, qiyinchiliklarda toblangan yoshi ulug`larimiz, faxriylarimiz va ota-onalarning, shu bilan birga, mazkur ishga da`vat etilgan tarbiyachilar va jamoatchilikning asosiy vazifasidir.

Sir emaski, ma`naviy-ma`rifiy islohotlarning mazmun va mohiyatini teran anglamaslik, lo qaydlik, mahalliychilik, ma`naviy va moddiy qadriyatlarga beparvolik oila ma`naviyatiga salbiy ta`sir etuvchi illatlardir. Buning oldini olishning muhim vositalaridan biri oilada bo`sh vaqtni samarali tashkil etishdan iboratdir.

Shuni unutmaslik kerakki, insoniyat va millatlar takomili hech qachon milliy an`analarni poymol etish, axloqu odob pardalarini g`ijimlash evaziga emas, aksincha, insonni yanada balandroq ma`naviyat, poklik va odob cho`qqisiga olib chiqishda namoyon bo`ladi.

Odamlarning ongini, ruhiyatini, ismu jismini poklantirish hozirgi kundagi tarbiyaviy-ma`naviy faoliyatimizning asosini tashkil etmoqda. Bunga sabablar ko`p. Bir o`rinda o`tmish davrlar asoratidan qutilish ko`zda tutilsa, ikkinchi o`rinda inson tabiatida uchraydigan, kezi kelganda xuruj qilib turadigan qusurlardan qutulish ehtiyoji ham mavjud. Mustaqillik zamonida ana shunday ob`ektiv va sub`ektiv insoniy xususiyatlar, fazilatlarni poklantirish yuliga, azaliy va milliy taraqqiyot o`zaniga solib yubordi. Milliy qadriyatlarimiz, urf-odatlarimiz o`zining umumbashariy mohiyatini namoyon etish imkoniyatiga ega bo`ldi.

Milliy an`ana va qadriyatlar rivoji shunday bir dialektik prinsipga asoslanganki, kimki o`z xalqi milliy qadriyatini boshqa millat qadriyatlariga teskari qo`ymagan holda va, aksincha, bosh qa millat ma`naviyatini chuqur his qilish darajasiga o`sib chiqsa va o`z milliy qadriyatini bemalol va beminnat namoyish etish imkoniyatiga ega bo`lsa, milliy munosabatlarda do`stona iqtisodiy va ma`naviy muloqotdan o`zga niyat bo`lmasa, ana shunda turli millatlarning ma`naviyatini ifodalovchi umumbashariy qadriyatlar o`sib boraveradi.

O`z tarixini, ma`naviyatini, qadriyatlarni o`zi bunyod etuvchi xalq, elat va millatlarga endi shunday imkoniyatlar yaratilmoqdaki, xalqimizning ham jahon xalqlariga faxrlanib, iftixor tuyg`usi bilan ko`z-ko`z qiladigan fazilatlari qanchalik mo`l-ko`l bo`lsa, yangi tug`ilib, shakllanib qoladigan qusurlarni bartaraf etishga

ham aqli va zakovati yetarlidir. Buni milliy urf-odatlarimiz, axloqu odobimiz, chin insoniy ne'matlarimiz taqozo etadi.

Mamlakatimizda har bir fuqaroning ma'naviy-ma'rifiy yuksakligiga erishish davlatimiz tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy yo'nalishlaridan birini tashkil etar ekan, bu boradagi ishlarning tamal toshlari aynan oilada qo'yiladi. Jamiyat ma'naviyatini shakllantirish bilan bog'liq ishlar quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladigan ta'limiy va tarbiyaviy tadbirlar vositasida olib borilmoqda, bu albatta oila bilan ham bog'liqdir:

- mahallalar, oilalar va xotin-qizlar orasida amalga oshiriladigan madaniy-ma'rifiy tadbirlar tarzida;
- maktabgachata'lim tashkilotlari, umumta'lim maktablari, oliy va o'rta maxsus ta'lim o'quvchi, talabalari, yoshlar va boshqa toifadagi fuqarolar o'rtasida olib borilayotgan tadbirlar;
- ommaviy-axborot vositalari, matbuot vositasida amalga oshirilayotgan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar;
- ma'naviy-ma'rifiy ishlarni takomillashtirish, samaradorligini oshirish bilan bog'liq; ilmiy-nazariy, ilmiy-amaliy va ilmiy-metodik yo'nalishlarda tadqiqot ishlari olib borish, sotsiologik tadqiqotlar o'tkazish;
- xalqlar, millatlararo do'stlik-birodarlik, ahillik, totuvlikni ta'minlashga qaratilgan tadbirlar;
 - madaniy-ma'rifiy, ijodiy tashkilotlar tomonidan aholining ma'naviy madaniyatlilik darajasini oshirish, ularning bo'sh vaqtini samarali tashkil etish maqsadida amalga oshiriladigan tadbirlar;

Mazkur yo'nalishlarda olib boriladigan madaniy-ma'rifiy ishlar oilasiz, oila a'zolarining ishtirokisiz bo'lishi mumkin emas.

CONCLUSION

Ushbu tadbirlar majmuasi negizida yirik oilaviy sport musobaqalari, qo'shiq bayramlari, oilaviy ansambllarning ko'rik-tanlovlari, san'at bayramlari iqtidorli ijodkorlar bilan o'tkaziladigan ijodiy kechalar, milliy musiqa, raqs, qo'shiq, milliy estrada san'atini keng targ'ib etishga qaratilgan maxsus teleko'rsatuvlar, teleradio darslari tashkil etish har bir fuqaroga ma'naviy ongi va tafakkurini shakllantirishda ijobiy natijalar beradi.

REFERENCES

1. Inomova K.M. «Oilada bolalarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi» Toshkent: Fan, 1999, – 151 b.
2. Jo'raev A.J. Tarbiyaviy darslarni o'tish. T.:—O'qituvchi, 1994.
3. Karimova O.A. —Oila, farzand va jamiyat. T.:—O'qituvchi, 1991.
4. Mavlonova, R., Raxmonqulova, N., Normurodova, B. —Tarbiyaviy ishlar metodikasi – T.: —Tib-kitob, 2010.
5. Lapach S. N. Statistical methods in biomedical follow-ups using in MS Excel. - K.: Morion, 2000. — 320 pages.